

SLOVENSKI GOSPODAR.

List ljudstvu v poduk.

Izhaja vsak četrtek in volja s poštnino vred in v Mariboru s pošiljanjem na dom za celo leto 3 gid., za pol leta 1 gid. 60 kr., za četrt leta 30 kr. — Naročnina se pošilja upravitelstvu v tiskarni sv. Cirila, koroške ulice, št. 5. — Deležniki tiskovnega društva dobivajo list brez posebne naročnine.

Posamezni listi dobé se v tiskarni in pri g. Novak-u na velikem trgu po 5 kr.

Rokopis se ne vračajo, neplačani listi se ne sprejemajo. Za oznanila se plačuje od navadne vrstice, če se natisne enkrat 5 kr., dvakrat 12 kr., trikrat 16 kr.

O smrti cesarjeviča.

Kaj ali kdo je kriv bil smrti cesarjeviča, to je bilo prvo vprašanje potem, ko nismo mogli več dvomiti, da je njegova smrt žalostna, prežalostna resnica. Govorilo se je pač vse mogoče in nemogoče a nihče ni vedel, kaj je resnica. Iz Dunaja se je poročalo, da ga je zadela kap, je, da mu je otrpnilo srce.

Ali tega niso ljudje verjeli, zmerom vseh in novih govoric je bilo in zato je koj drug dan uradna „Wiener-Zeitung“ prinesla, že v petek jutro, to-le poročilo: Kar smo včeraj (v četrtek) poročali o pretresljivem dogodku smrti cesarjeviča Rudolfa, to se je opiralo na prva poročila, ki smo jih dobili od najbližje okolice vzvišenega pokojnika. Ko so ti bili siloma odprli vrata v spalnico, našli so cesarjeviča mrtvega v postelji. Iz tega prvega vtisa je prišla govorica na Dunaj o kapi ali mrtvoudu. Navzoči gospodje so poklicali brž po brzjavoju prof. dr. Widerhoferja (le-ta je bil zdravnik cesarjeviča. Ured.) v Meyerling in on se je kar na naglem odpeljal s prvim vlakom tje. Dr. Widerhofer je k malu preiskal mrliča in se je v tem prepričal, da je cesarjevič imel veliko rano na glavi, čepinja je bila odprta in nje kosti so bile razdrobljene, to je torej povzročilo mu naglo smrt. Ob enem se je prepričal, da je to strelna rana, tudi je ležal na strani pri postelji revolver ali samokres in je bil izstreljen. Kakor je revolver ležal, ni bilo druge misli mogoče, kakor da se je cesarjevič sam ustrelil. Ker so bili cesarjevičevi strežaji razdeljeni po poslopih, ki ležejo po strani poslopja, v katerem je bil cesarjevič, in ker je sluga, ki je bil sicer zmirom pri cesarjeviču, od njega dobil povelje, naj bi poskrbel vse, kar je za lov bilo potreba, zato ni v tem času, blizu o 7¹/₂ uri zjutra, nihče mogel slišati strela.

Komisija, ki so jo k malu na to v Meyerling poslali, je prišla in je zapisala vse okoliščine, ki jih je našla pri vzvišenem mrliči. V

tem ne moremo zamolčati, da so osebe, ki so bile zmirom v obližji cesarjeviča, opazile zadnji čas na njem bolešno razburjenost živcev in torej smemo misliti, da je ta strašna smrt Nj. ces. visokosti le nasledek hipnega omračenja duha. Vrhu tega se nam zdi potrebno, da omenimo dogodek iz lanske jeseni. Cesarjevič je že namreč nekaj časa sem tožil, da ga boli glava, to pa je bilo brž ko ne iz tega, ker je bil pretekle jeseni padel s konja. Poslednja nezgoda je pa ostala tajna in sicer zato, ker je cesarjevič sam bil tako želel.

Doslej uradno poročilo. Kar se je torej dalo dotlej izvedeti, bilo je to in vse drugo je bilo prazno govorčenje. Lahko se umeje, da tega ni bilo malo, vendar pa se kaže doslej, da je uradno poročilo „Wien. Zeitg.“ še najbolj resnično, kajti ko so truplo pok. cesarjeviča prepeljali na Dunaj in ga je tam komisija zdravnikov preiskala, našla je veliko znamenj za to, da se je bilo cesarjeviču zmedlo v glavi in je torej zdaj že blizu po polnem gotovo, da se je v takem nesrečnem trenutku sam ustrelil.

Kdo bode to grozno nesrečo naznanil Nj. veličanstvom, cesarju in cesarici, kdo cesaričinji? Lahko se zna, da ni treba malo srca za to in ne ve se torej za gotovo, kdo da jo je naznanil Nj. veličanstvom? Grof Hoyos, ki je bil pri cesarjeviču, je prišel malo po 11ih na cesarski dvor na Dunaj ter je prinesel žalostno novico tje. Kaj pa se je potlej zgodilo, to ni težko, da človek ugane. Pravi se, da sta svitli cesar in cesarica sama naznanila nesrečno smrt cesarjeviča njegovi prevzvišeni soprogi, cesaričinji Štefaniji. Oj žalosti!...

Truplo cesarjeviča so v noči od srede na četrtek pripeljali na Dunaj in položili so ga na postelj, v kateri je cesarjevič spal, kedar je na Dunaji bival. V nedeljo pa so ga prenesli v cerkev sv. Avgušтина in od tam v torek ob 4ih popoldne v cesarsko rakev pod cerkvo oo. kapucinov. Tako se je tedaj končalo cesarjeviča življenje, o j bilo se je tako nadejno

začelo in tako lepo se je razcvitalo in nihče ni čutil, da mu je koreninice že izpodjedlo!

Kakor govorimo vsi, tako se piše po vseh novinah veliko o cesarjeviči in to ne more drugače biti, saj nam je bil vsem prav po sreči in vsi smo izgubili v njem prestolonaslednika.

To je torej prav ali kar nam ne dopade v liberalnih novinah, je to, da si ga one svojé ter se lažejo svojim bralcem, češ, da je tudi cesarjevič bil na strani liberalcev. Mi si ga ne svojimo za-se a ne zdi se nam, ako storé to liberalci za-se, da je to, vsaj sedaj, na mestu.

Javno vprašanje.

Ljudsko šolo v Vitanji obiskujejo otroci iz sledečih šest občin: Vitanja, Skomra, Ljubnice, Pake, Doliča in iz Brezna. Teh šest občin je tudi skupno plačalo novo šolsko poslopje v Vitanji.*) Kakor je pa znano, so poslednje štiri občine, namreč: Ljubnica, Paka, Dolič in Brezen ne davno tirjale, da ima v Vitanjski šoli biti šolski poduk za slovensko deco v slovenskem jeziku. Prepričani smo namreč vsled dolgotrajne skušnje, da je nepotrebno, nespametno, recimo na ravnost, škodljivo, majhnim otročičem vbijati v glavo neznane nemške besede, saj jih tudi takoj zopet pozabijo.

Resnica, škodljivo je za otroke, če so prisiljeni učiti se nemščine v šoli, ko bi med tem časom se lahko v materinem jeziku naučili za življenje koristnih stvari, v tem, ko jim ne bode nemščina po naših hribih nikdar ničesar koristila. Vsi vidimo, da ljudje ob sami nemščini tudi živeti ne morejo. Vidimo tudi, da so nekaterim ljudem zmešale tiste nemške besede, ki so se jih nekda naučili, že blizu popolnoma glavo: menijo, da znajo res veliko več, kakor drugi slovenski sosede. Mnogoteri taki ponemčeni Slovenci radi prezirajo in zaničujejo svoje lastne brate. Da pa nemščina človeka ne reši lakote, tega se je že lahko prepričala sosednja občina Skomriška. V Rakovci, ki spada pod Skomre, so bile nekda glažute. Naselili so se tamkaj nemški glažarji, menda večji del iz Češkega. Ko so glažute prenehale, razpršili so se po širnem svetu tudi nemški glažarji. O, zdaj prihajajo pisma teh nemških ubožanih glažarjev iz celega sveta k Skomriški občini, naj jih podpira, kajti v slovenski občini Skomre so dobili domovinsko pravico. Koliko morajo slovenski Skomrčani za nemške glažutarje leto za letom plačevati! Vidite: nemščina tem uboščekom toraj nič ne, celo nič ne pomaga.

Nekateri za nas Slovence silno skrbni Vitanjčani nam pa le v eno mer hvalijo nemščino, rekoč: „Potrebno ti je nemščino znati, če hočeš

iti med svet. Pojdi po gornjem Štajarskem ali podaj se na Hrvaško ali v Bosno (?), povsodi se potrebuje nemščina!“ Tako nam prigovarjajo, naj se le pridno učimo nemščine, da bomo ž njo ležje romali po svetu.

Vprašam pa jaz tukaj samo to: Zakaj slovenske rojake neki gonijo Nemci vedno med svet? Mar kje za to, da bi potlej hitro oni sedli v naše, toplo gnjezdo? — Tega pa ne tega! Naša zibelka je tekla v naših gorah in kakor naši stariši, tako čemo še mi ostati v naši domovini ter si pošteno služiti svoj kruh. Kdor pa ravno hoče iti od tod, pojdi, saj ga ne zadržujemo. Naši Vitanjski tržani se bodo pa že morali toliko slovenskega jezika naučiti, da nas bodo morali razumeti, kedar jim bomo ponujali svoje groše za njihovo blago. In če pride slovenski mladenič kot vojak v Ljubljano ali Trst, najde tamkaj slovenskih rojakov, s katerimi se bo celo lahko pogovarjal. No in če ga pošljejo v Gradec ali na Dunaj, bode imel tudi tam slovenske tovarše.

Slovenski mladenič pa je navadno tudi prebrisane glave, da se poprej nauči nemščine, kakor Nемец slovenščine. Tem posili-Nemcem tudi obljubim, da kedar bodo nemške občine po gornjem Štajarskem zahtevale slovenski šolski poduk za svoje otroke, no tokrat bom pa še jaz nasvetoval, naj se slovenski otroci učijo po nemški. Dokler se pa laški otroci učijo v šoli le laško, Francozi le v francoskem, in nemški le v nemškem jeziku, dotlej pa res ne vem, zakaj bi tratili čas in trgali obleko slovenski otroci v nemški šoli, v kateri nauka še ne razumejo. Dobro tudi vem, da se je že tisoče Slovencev med Nemci poizgubilo in nemške šole so res tudi nam Slovincem pripomoček, ki za more naše otroke zastrupiti, da se vtegnejo s časom ponemčiti, da bodo zaničevali svoje nekdanje slovenske stariše.

Iz teh modrih razlogov smo toraj se potegnili za svoje pravice ter tirjali slovensko šolo, naj bo že to prijetno ali neprijetno Vitanjskim Nemcem. Toda, ljubi Slovenci, poslušajte zdaj: Toti nas plašijo s tem, da bomo morali Vitanjčanom in Skomrčanom povrniti denar, ki so ga tudi oni šteli za našo skupno šolsko poslopje. Skomrčani in Vitanjčani hočejo (?) pozidati lastno novo šolsko poslopje, kaj pa da mora biti to od zunaj in znotraj nemško. Ali je pametnim gospodom znana postava, da bi se mi mogli prisiliti, naj povrnemo tema občinama denar, ki ste ga plačali za to šolsko poslopje? Meni to ne gre v glavo prav. Najbrž je to zopet tak ded, ki bi mogel preganjati vrabiče iz prosa.

V Ljubnici pri Vitanji, koncem jan. 1889.

Janez Verčnik, župan.

*) Ta glas pride na ravnost izmed ljudstva in ima toliko zdrave in prepričalne moči v sebi, da mu radi odstopimo le-to mesto. Ured.